

ριθμημένων ειδών : 1) «Τὸ μέντοι αὐτοῦ πλατὺ» καὶ 2) «τὸ δὲ ὑπόμνημα καὶ φοινίσσον» καὶ ἐσκέφθη μόνον περὶ θαλασσίου φύκου, μὴ προσέξας εἰς τὴν ῥητὴν παρατήρησιν ὅτι αὐτὸ τὸ εἶδος τοῦ φύκου εἰς τὴν στερεὰν ἐπὶ βράχων, πρὸς τῇ γῇ ἐπὶ τῶν πετρῶν, φύεται. Ὁ Lenz ἐν τῇ φυτολογίᾳ αὐτοῦ τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων καὶ Ῥωμαίων (σελ. 747) σφάλλεται ἀναφέρων πλὴν τοῦ Κρητικοῦ χερσαίου φύκου καὶ τὸ θαλάσσιον, περὶ οὗ ὁ Θεόφραστος ἐν τῷ μνημονευθέντι χωρίῳ ἀναφέρει («τὸ δὲ πόντιον φύκος ὃ οἱ σπογγιεῖς ἀνακολυμβῶσι πελάγιον») εἰς τὴν *Roccella tinctoria*, ἢ καὶ ὑπὸ τοῦ Θεοφράστου διακρίνονται ὀρισμένως δύο εἶδη.

Ἐγὼ αὐτὸς εὗρον πρὸ πολλῶν ἐτῶν τὴν «*Roccella*» ἐπὶ τῆς νήσου Κρήτης ἐν ὁμοίαις περιστάσεσιν ὅπως ἐν Ἀμοργῷ, δηλ. πάντοτε ἐν τῇ βορείῳ παραλίᾳ, ἐν τῇ προσδόρρῳ ὡς ἐπιτυχῶς λέγει ὁ Θεόφραστος¹. Συνέλεξα ταύτην καὶ ἐπὶ τῆς νήσου Ῥόδου². Ὁ Fraas (*Flor. Class. pag. 318*) εὗρε τὸν λειχῆνα εἰς Θήραν, συχνότατα δὲ ἀπαντᾷ ἐπὶ τῆς νήσου Μυκόνου καὶ ἐν Πύλῳ τῆς Μεσσηνίας κατὰ τὸν Bory, ὅστις καὶ πρῶτος ἔδωκε τὴν ὀρθὴν ἐξήγησιν εἰς τὰ μνημονευθέντα χωρία τοῦ Θεοφράστου καὶ Διοσκουρίδου³. Ὁ Πλίσιος οὐδὲν νεώτερον περὶ τούτου ἀναφέρει ἀκολουθῶν ἀπλῶς τὸν Θεόφραστον.

Θ. ΔΕ ΧΕΛΔΡΑΙΧ.

[Μετάφρασις Ο. Α. Ρ.]

Ἐκδρομῇ

Εἰς τὰς Παγωμένας Θάλασσας

κατὰ τὸν 1^{ον} αἰῶνα.

Λήγοντος τοῦ δεκάτου ἔκτου αἰῶνος, οἱ Ὀλλανδοὶ δὲν ἦσαν εἰσέτι εἰς θέσιν νὰ διαγωνισθῶσι κατὰ θάλασσαν πρὸς τοὺς Ἰσπανοὺς καὶ Πορτογάλλους, ὅπως ἀποθῶσι κύριοι τοῦ ἐμπορίου τῶν Ἰνδιῶν. Συνέλαβον ὅθεν τὴν ἰδέαν νὰ ἐπιζητήσωσι νέαν ὁδὸν διὰ τῶν ἀρκτικῶν θαλασσῶν, δι' ἧς νὰ φθάσωσι ταχύτερον εἰς τοὺς λιμένας τῆς ἀνατολικῆς Ἀσίας καὶ Κίνας. Ἐταιρία τις ἐμπόρων Ὀλλανδῶν ἐνεπισεύθη τὴν ριψοκίνδυνον ταύτην ἐπιχειρήσιν εἰς πεπειραμένον τινὰ ναύτην, ὀνομαζόμενον Barendz, ὅστις τὴν 6 Ἰουνίου 1594 ἀνεχώρησε μετὰ δύο μεγάλων πλοίων ἐκ τῆς νήσου Texel καὶ διηυθύνθη πρὸς τὸν πόλον.

Τὸ πλοῖον, ὅπερ ὁ ρηθεὶς ναυτικὸς ἐκυβέρνα, ἔφθασε μέχρι τῆς βορείας ἄκρας τῆς Νέας Ζέμπλης, καὶ ἐπέστρεψεν εἰς Ὀλλανδίαν. Τὸ δὲ ἄλλο ἔλαβε τὴν γνωστοτέραν ὁδὸν τοῦ πορθμοῦ τοῦ Waigatz, προὐχώρησε διὰ μέσου τῶν πάγων τοῦ κόλπου τοῦ Kara, καὶ ἐξῆλθεν εἰς ἀνοικτὴν καὶ

γλαυκὴν θάλασσαν, ὁπόθεν ἀνεκάλυψε τὴν ρωσικὴν ἀκτὴν, ὑποτρεπομένην νοτιοανατολικῶς. Ἡ τοιαύτη τῆς ἀκτῆς διεύθυνσις ἐπιστοποιεῖ, ὅτι τὸ πλοῖον εἶχεν ἤδη παρακάμψει τὸ ἀκρωτήριο Tabis, τὸ σημειωθὲν ὑπὸ τοῦ Πλινίου ὡς ἀποτελοῦν τὴν βορείαν ἄκραν τῆς Ἀσίας. Ἐπομένως ἐνόμισαν ὅτι ἠδύνατο μετὰ βραχυσίαν θαλασσοπλοῖαν νὰ φθάσωσι εἰς τοὺς ἀνατολικούς καὶ μεσημβρινούς λιμένας τῆς ἠπείρου.

Ἦγνόνουν ἐν τούτοις ὅτι καὶ πέραν τοῦ κόλπου τοῦ ποταμοῦ Obi ἡ Ἀσία ἐκτείνεται ἔτι κατὰ ἑκατὸν εἴκοσι μοίρας πρὸς ἀνατολὰς ἐν τῷ πολικῷ κύκλῳ. Ἡ εἰδήσις τῆς ἀνακαλύψεως ταύτης κομισθεῖσα εἰς Ὀλλανδίαν διήγειρε μεγάλην χαρὰν. Ἐξ μεγάλα πλοῖα, ἐξοπλισθέντα πάραυτα, ἐφορτώθησαν μετὰ πραγματείας προωρισμένας νὰ πωληθῶσι εἰς τοὺς κατοίκους τῶν Ἰνδιῶν. Μικρὸν πλοῖον ὄφειλε νὰ συνοδεύσῃ τὸν στολίσιον τοῦτον, μέχρις οὗ ἤθελεν ὑπερβῆ τὸ νομιζόμενον ἀκρωτήριο Tabis, καὶ εἶτα ἐπιστρέψῃ ὅπως ἀναγγεῖλη τὸ γεγονός. Οὕτω ὁ στόλος ἀνεχώρησε δυσυχῶς ὅμως τὴν φορὰν ταύτην ὁ πλοῦς οὐδόλως ἀνταπεκρίθη εἰς τὰς συλληφθείσας προσδοκίας. Τὰ Ὀλλανδικὰ πλοῖα εὗρον τὸν πορθμὸν τοῦ Waigatz περιφραγμένον ἐκ τῶν πάγων, ἀφοῦ δὲ μάτην προσεπάθησαν νὰ ἀνοίξωσι δίοδον, ἐπανεκάμψαν εἰς τὴν πατρίδα αὐτῶν.

Μετὰ τὴν ἀποτυχίαν ταύτην τὸ γενικὸν τοῦ Κράτους Συμβούλιον ἠρήνηθη νὰ συντελέσῃ πλεον εἰς τὰς ἀπαιτούμενας δαπάνας νέου πλοῦ, ὑπέσχετο ὅμως ἀμοιβὴν εἴκοσι πέντε χιλιάδων φλωρινίων εἰς ὄντια ἤθελεν ἐκτελέσει τὴν ἐπιχείρησιν. Ἄλλ' ὅμως οἱ πολλοὶ δὲν ἀπεθαρρύνθησαν. Ἡ ἀνωτάτη ἀρχὴ τοῦ Ἀμστελοδάμου ἐναύλωσε δύο πλοῖα, παρέλαβε τολμηροὺς ναύτας, πάντας σχεδὸν ἀγάμους, ἵνα μηδόλως ἢ ἐνθύμησις τῆς οἰκογενείας ἐξασθενῇ τὸ θάρρος αὐτῶν ἐν μέσῳ τῶν κινδύνων, καὶ ἀνέθηκε τὴν διοίκησιν τῆς ἐκστρατείας τῷ γενναίῳ πλοιάρχῳ Heemskerck. Τὰ δύο ταῦτα πλοῖα ἀπῆραν τὴν 18^{ην} Μαΐου 1596. Ὁ Barendz ἦτο κυβερνήτης τοῦ ἑνὸς, ὁ δὲ van de Rijn ἐπλοίαρχε τοῦ ἑτέρου.

Κατ' ἀρχὰς μὲν δὲν ἠδυνήθησαν νὰ συμφωνήσωσι ὅποιαν ὄφειλον νὰ τραπῶσι ὁδόν. Ἄλλ' ὁ Barendz ἐπέισθη τέλος ὑπὸ τοῦ Rijn νὰ σπεύσῃ πρὸς βορρᾶν, ἀντὶ νὰ διευθυνθῶσι βορειοανατολικῶς, καὶ διευθύνθησαν πρὸς ἄρκτον. Οὕτω δὲ ἐφθασαν εἰς τὴν 74^{ην} μοῖραν βορείου πλάτους, πλησίον μικρᾶς νήσου ἣν ὀνόμασαν *vijser land* (beereiland) εἰς ἀνάμνησιν πολυῶρου μάχης, ἣν ἠναγκάσθησαν νὰ συνάψωσι κατ' ἀγέλης ἄρκτων.

Περίξ αὐτῶν οὐδὲν ἄλλο ἔβλεπον εἰμὴ ὑψηλοὺς καὶ ἀποτόμους ὄγκους πάγων, οἵτινες ἐφαίνοντο περικλείοντες πανταχόθεν τὴν θάλασσαν. Οὐχ ἤτον ἐξηκολούθησαν πλεόντες πρὸς βορρᾶν, τὴν δὲ 19 Ἰουνίου ἀνεκάλυψαν χώραν, εἰς ἣν ἔδωκαν

1. Προβλ. Heldreich, *Flore de Crète in Raulin. Descript. phys. de l'île de Crète*, pag. 890.

2. Heldreich *Plant. exsicc. ann. 1845, n° 451. bis.*

3. Προβλ. *Flore du Peloponèse et des Cyclades*, pag. 72 (sub *Roccella tinctoria* Ach.).

τὸ ὄνομα Spitzbergen, ἕνεκα τῶν κατὰ κάθετον κατερχομένων βράχων τῆς, καὶ ἦν ἐξέλαθον ὡς τὴν Γροιλανδίαν. Ἐκεῖ εἶδον μεγάλας ἄρκτους λευκάς, ἐλάφους, ἱππελάφους, ἀγριοθήνας, πελωρίας φαλαίνας, καὶ ἀλώπεκας παντὸς χρώματος.

Φθάσαντες μετὰ τῆς 76⁰ καὶ 80⁰ βορείου πλάτους ἐδέησε νὰ υποχωρήσωσι πρὸς ἀνατολάς καὶ νὰ προσεγγίσωσιν αὐτῆς εἰς τὴν νῆσον τῶν ἄρκτων. Ὁ Barendz ὁμῶς δὲν ἠθέλησε πλέον νὰ λάβῃ τὴν πρὸς βορρᾶν διεύθυνσιν, ἦν ὁ Rijp εἶχεν ἀκολουθήσει μέχρι τοῦδε, καὶ ἐστράφη νοτιοανατολικῶς. Τότε ὁ Rijp ἀπέπλευσε πρὸς βορρᾶν καὶ τοιούτουτρόπως ἀπεχωρίσθησαν.

Ὁ Barendz ἐφθάσε τὴν 17^{ην} Ἰουλίου πλησίον τῆς νέας Ζέμπλης, παρέπλευσε τὴν βορείον ἀκτὴν τῆς νήσου καὶ ἐξηκολούθησε πλέων πρὸς ἀνατολάς. Ἐκ τοῦ σημείου τούτου ἄρχονται οἱ κίνδυνοι καὶ αἱ δοκιμασίαι. Καθ' ὅσον προὐχώρου, οἱ ἐπιπλέοντες τῆς θαλάσσης πελώριοι ὄγκοι πάγου καθίσταντο πολυαριθμότεροι, συνενούμενοι καὶ ἀποτελοῦντες ὑπερμεγέθεις σκοπέλους, οἵτινες καὶ αὐτοὶ συσσωρευόμενοι ἐσχημάτιζον ἀποτόμους βράχους καὶ ὄρη. Τὸ πλοῖον εὐρέθη παραχοῆμα περικεκλεισμένον ἐντελῶς ὑπὸ πάγων, ἀπανταχόθεν κλειόντων τὸν ὁρίζοντα αὐτοῦ.

Βλέποντες ὅτι ἀπέβαινε ἀδύνατον νὰ καταλάβωσιν αὐτῆς τὴν ἀνατολικὴν ὄχθη τῆς Ἀσίας, οἱ ἀτυχεῖς θαλασσοπόροι ἐσκέφθησαν νὰ στραφῶσιν εἰς τὰ ὀπίσω. Ἄλλ' ἦτον ἤδη ἡ 25 Αὐγούστου, ἐποχὴ καθ' ἣν τὸ θέρος τελευτᾷ ἐν ταῖς χώρας ταύταις, καὶ δὲν ἐβράδυναν νὰ παρατηρήσωσιν ὅτι ἡ ἐπιστροφή δὲν ἦτο πλέον δυνατὴ. Εὐρέθησαν ὅθεν αἰχμάλωτοι ὑπὸ τῶν πάγων, περιπλανώμενοι ἐν μέσῳ φρικώδους ἐρημίας, κεκαλυμμένοι ἐντὸς ἐκτεταμένης καὶ πυκνοτάτης ὀμίχλης, ἄνευ σχεδίου, ἄνευ ἐλπίδος, καὶ ἀπειλούμενοι ἀπὸ στιγμῆς εἰς στιγμὴν νὰ κατασυντριβῶσιν ὑπὸ τῶν ἐκ πάγου ὀρέων, ἅτινα ἐπέπλεον, καὶ μετὰ φοβεροῦ κρότου συνεκρούοντο πρὸς ἄλλα πέρειξ τοῦ πλοίου.

Μία μόνη ὁδὸς σωτηρίας ὑπελείπετο αὐτοῖς, ἡ μᾶλλον ἐν μόνον μέσον, ὅπως ἐπιβραδύνωσι τὸν θάνατον αὐτῶν. Εὐρίσκοντο πλησίον τῆς ἀκτῆς τῆς Νέας Ζέμπλης, καὶ ἠδύνατο νὰ ἐγκαταλείψωσι τὸ πλοῖον καὶ νὰ προσπαθήσωσι νὰ διέλθωσι τὸν χειμῶνα ἐν τῇ ἐρήμῳ ταύτῃ νήσῳ.

Ἡ ἀπόφασις αὕτη, ἡ ἐν τῇ ἀπελπισίᾳ ληφθεῖσα, δὲν ἀπῆται ὀλιγώτερον θάρρος παρ' αὐτῶν ἢ ἐὰν ἔμενον ἐπὶ τοῦ πλοίου. Ἄλλ' εἶχε τοῦλάχιστον τοῦτο τὸ καλόν, ὅτι ἤθελε φέροι κίνησιν, πάλην καὶ νέου εἶδους κινδύνους. Μετὰ δισταγμὸν τινα ἐγκατέλειψαν τὸ πλοῖον καὶ προσήγγισαν εἰς τὴν νῆσον.

Ἡ νῆσος αὕτη ἦτον ἀκατοίκητος· οὐδαὶς λαὸς τοῦ βορρᾶ εἶχε θέσει ποτὲ ἐπ' αὐτῆς τὸν πόδα. Ἦτον ἐρημὸς συγκεκριμένη ἐκ πάγων καὶ χιόνων, πληττομένη ἀπαύστως ὑπὸ τῶν κυμάτων καὶ ὑπὸ

τῶν ἀνέμων, ἐφ' ἧς ὁ ἥλιος σπανίως ἐρριπτε φυγάδα τινὰ καὶ ἄθερμον ἀκτίνα. Οὐχ ἦπτον οἱ δυστυχεῖς ναυχοὶ ἐρρηξαν κραυγὰς χαρᾶς, ἅμα ἐπάτησαν ἐπ' αὐτῆς καὶ ἐγονυπέτησαν ἐπὶ τῆς χιόνου, ὅπως εὐχαριστήσωσι τὴν θεῖαν Πρόνοιαν. Ἀμέτωπος ἐσκέφθησαν νὰ κατασκευάσωσι σκέπη, ἀλλ' οὐδὲν δένδρον ὑπῆρχεν ἐν τῇ νήσῳ. Εὐτυχῶς ὁμῶς ἀνεκάλυψαν ἐκεῖ πλησίον ἐπὶ τῆς παραλίας μεγάλην ποσότητα ξύλων, ἅπερ ἡ θάλασσα εἶχε φέροι ἐκ τῆς ἡπείρου.

Ἐπελήφθησαν λοιπὸν πάραυτα τοῦ ἔργου, καὶ ἐπανελθόντες ἐπὶ τοῦ πλοίου, παρέλαθον σανίδας, δοκοὺς, ἥλους, πίσσα, κιβώτια, βυτία. Ἐνέπηξαν τὰς δοκοὺς ἐν τῷ πάγῳ, μετεποίησαν τὴν γέφυραν τοῦ πλοίου εἰς στέγην, ἀνήρτησαν ἐξ αὐτῆς τὰς κλῖνας τῶν, ἐκάλυψαν τοὺς τοίχους μετὰ ἰστία, ἀπέφραξαν τὰς σχισμάδας διὰ πίσσης. Ἄλλὰ καθ' ἣν ὥραν εἰργάζοντο ὤφειλον νὰ ἀψήφωσιν ἀνηκούστους κινδύνους καὶ νὰ ὑποφέρωσι πρωτοφανεῖς κακοπαθείας. Τὸ ψῦχος ἦν τοσοῦτον ὑπερβολικόν, ὥστε, ὅταν ἐκράτουν ἥλον μετὰ τῶν χειλέων, ὁ ἥλος ἐπάγωνεν ἀμέσως, σύροντες δὲ αὐτὸν ἀπέσπαν τὰς σάρκας καὶ ἔρριπον ἄφθονον αἷμα. Αἱ λευκαὶ ἄρκτοι, ὠθούμεναι ὑπὸ τῆς πείνης, τοὺς ἐπολιόρκουν μανιωδῶς ἐν τῷ μέσῳ τῶν πάγων τόσοσιν περὶ τὴν καλύβην αὐτῶν, ὅσον καὶ μέχρι τῶν ἔνδον τοῦ πλοίου, καὶ τοὺς ἠνάγκαζον νὰ διακόπτωσι τὴν ἐργασίαν καὶ νὰ ὑπερασπίζονται τὴν ζωὴν τῶν. Ἡ γῆ ἦτο τοσοῦτον σκληρὰ, ὥστε ὄφειλον νὰ σκάπτωσιν αὐτὴν ὡς πέτραν. Πέριξ τοῦ πλοίου τὸ ὕδρον ἦν πεπηγὸς μέχρι βάρους τριῶν καὶ ἡμίσεως μέτρων. Ὁ ζυθος εἶχε πῆξει ἐντὸς τῶν βυτίων ἀπολέσας πᾶσαν γεῦσιν, τὸ δὲ ψῦχος ὅσημέραι ἐπετεινετο.

Μετὰ πολλοὺς ἀγῶνας κατώρθωσαν νὰ καταστήσωσι τὸν κιβωτὸν αὐτῶν κατοικήσιμον, καὶ οὕτω νὰ προφυλαχθῶσιν ἐκ τῆς χιόνου καὶ τῶν ἀνέμων. Ἦναψαν πῦρ, καὶ ἤρχισαν νὰ κοιμῶνται ὀλίγας ὥρας, ἀλλὰ μόνον ὀσάκις δὲν ἀφυπνίζοντο ὑπὸ τῶν ὠρυγῶν τῶν ἀγρίων θηρίων, ἅτινα ἐπεριπόλουν πέρειξ τῆς καλύβης. Συνετήρουν τὴν λυχνίαν μετὰ τὸ πάχος τῶν ἄρκτων, ἃς ἐφόνευσον διὰ μέσου τῶν μικρῶν ὀπῶν, ἐθέρμαινον τὰς χειρᾶς τῶν ἐντὸς τῶν αἰμοσταγῶν σπλάγγων αὐτῶν τῶν ζώων, ἐκαλύπτοντο διὰ τῶν δερμάτων τῶν καὶ ἔτρωγον τὸ κρέας τῶν ἀλωπέκων ὁμοῦ μετὰ γαλέτας, ἃς εἶχον φέροι μετ' ἑαυτῶν ἐκ τῶν ἐφοδίων τοῦ ταξιδίου τῶν.

Ἐν τούτοις τὸ ψῦχος ἀπέβαινε καθ' ἑκάστην δριμύτερον. Τοσοῦτον δὲ εἶχε καταντήσει δυνατὸν, ὥστε αἱ ἄρκτοι δὲν ἐξήρχοντο πλέον τῶν φωλεῶν τῶν. Τὰ τροφίμα καὶ τὰ ποτὰ ἐπήγγυοντο καὶ πλησίον ἀκόμη τῆς πυρᾶς. Οἱ ἀτυχεῖς ναῦται ἔκαιον τὰς χεῖρας καὶ τοὺς πόδας, χωρὶς τὴν ἐλαχίστην νὰ αἰσθανθῶσι θερμότητα. Ἐσπέραν τινα, φοβηθέντες μὴ ἀποθάνωσιν ἐκ τοῦ ψύχους, εἶχον κλείσει ἐρημητικῶς τὴν καλύβην, ἀλλὰ μικροῦ ἔ-

δέησε νὰ ἀποθάνωσιν ἐξ ἀσφυξίας, καὶ ὅπως μὴ ἐκπνεύσωσιν, ἐδέησε νὰ ἀψήφισωσιν ἐκ νέου τὸ τρομερὸν ἐκεῖνο ψῦχος.

Πρὸς τοὺς δεινοπαθήμασι τούτοις προσετέθη καὶ ἕτερον. Τὴν πρωτὴν τῆς 4 Νοεμβρίου ματαίως ἐπερίμενον τὴν αὐγὴν. Ὁ ἥλιος δὲν ἐφάνη πλέον ἢ πολικὴ νύξ ἤρχιστε. Τότε οἱ σιδηροκάρδιοι ἐκεῖνοι ἄνδρες ἠσθάνθησαν ἐκλείπον τὸ θάρρος αὐτῶν, ὁ δὲ Barendz, κρύπτων τὴν ἰδίαν αὐτοῦ ἀγωνίαν, ἐχρειάσθη νὰ καταβάλῃ ὅλην αὐτοῦ τὴν εὐγλωττίαν, ὅπως τοὺς ἐμποδίσῃ τοῦ νὰ παραδοθῶσιν εἰς τὴν ἀπελπισίαν.

Ἡ τροφὴ καὶ τὰ ξύλα ἤρχισαν νὰ ἐκλείπωσιν, μετὰ λύπης δὲ ἐριπτον τοῦ λοιποῦ ἐπὶ τοῦ πυρὸς τοὺς τελευταίους κλάδους, οὓς εἶχον εὖρει ἐπὶ τῆς παραλίας. Τὸ φῶς δὲν διατηρεῖτο εἰμὴ ἀμυδρότατον ἐν τῷ φόβερῳ ἐκείνῳ σκότει. Οὐδὲν ἤττον, ὅτε τὴν ἐσπέραν συνηθοῖζοντο περὶ τὴν μικρὰν κῦτῶν ἐστίαν, ἀπελάμβανον εἰσέτι στιγμὰς τινὰς εὐθύμους. Τὴν ἡμέραν τῶν Θεοφανείων παρεσκύασαν 2 μικρὸν γεῦμα μὲ οἶνον καὶ ζυμάριον τηγανισθὲν ἐντὸς ἐλαίου φαλαίνης, ἔβαλον δὲ κλήρους, ὅπως ἡ τύχη ἀποφασίσῃ εἰς τίνα ἐξ αὐτῶν ἐμελλε νὰ δοθῇ τὸ στέμμα τῆς Νέας Ζέμπλης. Ἄλλοτε ἔπαιζον, διηγοῦντο παλαιούς μύθους, ἐπίνον εἰς τιμὴν Μαυρικίου τοῦ Orange, καὶ ὠμίλου περὶ τῶν οἰκογενειῶν των.

Γουυπετεῖς καθ' ἐκάστην ἐπὶ τῆς χιόνος, τοὺς ὀφθαλμοὺς ἔχοντες ἐστραμμένους πρὸς τοὺς ἀστέρας ἦλον ὁμοῦ ψαλμοῦς. Ἐνίοτε βόρειόν τι σέλας, διέσχιζε τὸ βαθὺ ἔρθεος, ὑφ' οὗ ἐκαλύπτοντο. Τότε δὲ ἐξήρχοντο τῆς τρώγλης των, ἔτρεχον πρὸς τὸν αἰγιαλὸν, ἐχαιρέτιζον γηθοσύνως καὶ μετὰ κατανοκτικῆς εὐγνωμοσύνης τὴν δραπέτιδα ταύτην λάμπιν ὡς προάγγελον σωτηρίας.

Κατὰ τοὺς ὑπολογισμοὺς αὐτῶν ὁ ἥλιος ὄφειλε νὰ ἀναφανῇ τὴν 9^{ην} Φεβρουαρίου 1597. Ἄλλ' ἠπατήθησαν. Τὴν πρωτὴν τῆς 24^{ης} Ἰανουαρίου, ἐν μιᾷ τῶν στιγμῶν ἐκείνων, καθ' ἃς διετέλουσαν ἀποθεαρρυσμένοι καὶ μελαγχολικοί, εἰς ἐξ αὐτῶν παρετήρησεν ἐξυπνήσας ἔκτακτον φῶς. Πάραυτα ἔβαλε κραυγὴν, ἐπήδησε κατὰ γῆς καὶ ἐξύπνησε τοὺς συντρόφους του. Πάντες ἐξῆλθον τῆς καλύβης καὶ παρετήρησαν τὸν οὐρανὸν διαυγαζόμενον πρὸς ἀνατολὰς ὑπὸ ζωηροῦ φωτὸς, τὴν σελήνην, ἥτις ὠχρία, τὸν διαφανῆ αἰθέρα, τὴν ροδοβαφῆ κορυφὴν τῶν ἐκ πάγου βράχων καὶ ὄρεων, τέλος τὴν αὐγὴν, τὸν ἥλιον, τὴν ζῶην, τὴν εὐλογίαν τοῦ Θεοῦ καὶ τὴν ἐλπίδα τοῦ ἐπανιδεῖν τὴν πατρίδα μετὰ τρίμηνον νύκτα καὶ ἀγωνίαν.

Ἐπὶ τινὰς στιγμὰς ἔμειναν ἀκίνητοι καὶ σιωπηλοί, οἷονεὶ καταβληθέντες ὑπὸ τῆς συγκινήσεως. Εἶτα ἐδάκρυσαν, περιεπτύχθησαν ἀλλήλους, ἔπαλον εἰς τὸν ἀέρα τοὺς ἐκ διψήρας πύλους των καὶ ἔλαμον ν' ἀντηχήσωσιν αἱ φρικώδεις ἐκεῖναι ἐοικμῖαι ἐκ τῶν ἤχων τῶν προσευχῶν καὶ χερμοσύνων αὐτῶν κραυγῶν. Ἄλλ' ἡ χαρὰ αὐτῆ

ὑπῆρξεν δυστυχῶς βραχεῖα. Θεωρήσαντες ἀλλήλους κατὰ πρόσωπον, ἐφρίξαν καὶ ἔκτειραν αὐτούς. Τὸ ψῦχος, ἡ ἀϋπνία, ἡ πείνα, αἱ ἀγωνίαι τοῦ πνεύματος, τοὺς εἶχον ἐπὶ τοσοῦτον κατάβαλοι, ὥστε δὲν ἠδύναντο σχεδὸν νὰ ἀναγνωρίσωσι πλέον ἀλλήλους. Καὶ ἐν τούτοις τὰ θεινὰ αὐτῶν δὲν εἶχον εἰσέτι τελειώσεις! Κατὰ τὸ διάστημα τοῦ μνημονευθέντος μηνὸς ἡ χιὼν ἔπεσεν ἐν τοιαύτῃ ἀφθονίᾳ, ὥστε ἡ καλύβη ἐκαλύφθη ὀλόκληρος, ἠναγκάσθησαν δὲ νὰ ἐξέρχωνται καὶ εἰσέρχωνται ἐν αὐτῇ διὰ τῆς ὀπῆς τῆς ἐστίας.

Ἄμα δ' ἤρχισεν ἐλαττούμενον τὸ ψῦχος, ἀνεφάνησαν αἱ ἄρκτοι καὶ μετ' αὐτῶν οἱ κίνδυνοι, αἱ ἄβνοι νύκτες, αἱ φοβερότεροι δοκιμασίαι. Αἱ δύναμεις αὐτῶν ἠλαττώθησαν, τὸ δὲ θάρρος των, ἐπὶ στιγμὴν ζωογονηθὲν, ἐξέλιπεν αὐθις.

Ἐν τοσοῦτῳ ἀμυδρᾷ ἐλπίδι ὑπελείπετο εἰσέτι αὐτοῖς. Δὲν εἶχον μὲν κατορθώσει νὰ ἐλευθερώσωσι τὸ πλοῖον αὐτῶν ἐκ τῶν πάγων, ἀλλὰ καὶ ἂν ἐπετύγγανον τοῦτο, δὲν ἠδύναντο παντάπασι νὰ τὸ ἐπισκευάσωσιν. Εἶχον ὅμως ἀνεκλύσει ἐπὶ τῆς παραλίας μίαν λέμβον, καὶ μίαν φορηγίδα, καὶ ὀλίγον κατ' ὀλίγον ἀμυνόμενοι ἀενάως κατὰ τῶν ἄρκτων, αἵτινες εἰσώρουν μέχρι τοῦ κατωφλίου τῆς καλύβης, κατάρθωσαν νὰ τὰς ἐπιδιωρῶσωσιν ὅσον ἠδύναντο.

Διὰ τῶν δύο τούτων σκαφιδίων διελογίζοντο νὰ διευθυνθῶσι πρὸς ἓνα τῶν μικρῶν λιμένων τῆς Ρωσσίας, νὰ παραπλεύσωσι δηλαδὴ τὴν πρὸς βορρᾶν ἀκτὴν τῆς Νέας Ζέμπλης καὶ τῆς Σιβηρίας, καὶ νὰ διαπλεύσωσι τὴν Λευκὴν θάλασσαν, τουτέστι νὰ ἐπιχειρήσωσι πλοῦν τετρακοσίαν γερμανικῶν μιλίων! Καθ' ὅλον τὸν μῆνα Μάρτιον, ὁ καιρὸς, ὦν λιαν ἄστατος, τοὺς ἐκράτει ἐν διπνεκεῖ ἐναλλαγῇ ἐλπίδος καὶ ἀπελπισίας! Πλέον ἢ δεκάκις εἶδον τὴν θάλασσαν ἐλευθερὰν μέχρι τῆς παραλίας καὶ προητοιμάζοντο νὰ ἀναχωρήσωσι, πλὴν πάντοτε νέα ἐπίτασις τοῦ ψύχους, ἀπρόδοτος, συνήθροισεν αὐθις τοὺς πάγους καὶ ἐκλειεν αὐτοὺς τὴν ἔξοδον πανταχόθεν. Κατὰ τὸν μῆνα Ἀπρίλιον ἡ ἔκτασις τῶν πάγων ὑπῆρξεν ἄπειρος καὶ διαρκῶς ἀδιάλυτος. Ὁ μὲν Μάϊος ἦν ἐπίσης ἀσταθής, καὶ μόλις τὸν Ἰούνιον ἠδυνήθησαν νὰ ἀποφασίσωσιν ὅπως ἀπέλωσιν.

Συντάξαντες ὅθεν λεπομερῆ ἀφήγησιν τῶν κινδύνων καὶ περιπετειῶν των, ἧς ἀντίγραφον ἀφῆκαν ἐν τῇ τρώγλῃ, ἐξέπλευσαν τὴν πρωτὴν τῆς 15 Ἰουνίου, ἔχοντες λαμπρότατον καιρὸν καὶ θάλασσαν πανταχόθεν ἀνοικτὴν ἐνώπιόν των. Μετὰ ἐνεσήμενον διατριβὴν ἐπὶ τῆς ἀπαισίας ἐκείνης γῆς διηυθύνθησαν πρὸς τὴν ἡπειρον. Ἐξηνητημένοι ἐκ τληκτικῶν συμφορῶν, ἐμελλον νὰ ἀψήφισωσιν ἐπὶ δύο ἀνικτῶν λέμβων τοὺς μακινῶδεις ἀνέμους, τὰς μακρὰς βροχὰς, τὰ θανατηφόρα ψύχη, τὰς συγκρούσεις τῶν βραχυδῶν πάγων, τῶν πλεόντων ἐπὶ τῆς ἀχανοῦς καὶ φοβερᾶς ἐκείνης θαλάσσης, ἐφ' ἧς τὸ ριψοκινδυνεύσει καὶ μετὰ

σφάλου θά ἦτο ἐπιχείρησις παρακεκινδυνευμένη. Ἐπὶ πολὺν χρόνον, διακοῦντος τοῦ πλοῦ, ὤφειλον νὰ ἀποκρούσι τὰς ἐπιθέσεις τῶν θαλασσιῶν ἔρχων, νὰ ὑφίστανται φοβερὰν πείναν, νὰ πρέφονται διὰ πτηνῶν φονευομένων διὰ λίθων, καὶ ὤων εὐρισκομένων εἰς τὰς ἐρήμους ἀκτὰς, νὰ ἐλπίζωσι καὶ νὰ ἀπελπίζωνται, νὰ χαίρωσι καὶ νὰ κλαίωσι, νὰ μεταμέλωνται ἐνίοτε διότι ἐγκατέλειψαν τὴν Νέαν Ζέμπλην, νὰ ἐπικαλῶνται τὴν καταίτιδά, νὰ ἐπιθυμῶσι τὸν θάνατον! Συγκάκις ἠναγκάζοντο νὰ σύρωσι τὰς λέμβους αὐτῶν ἐπὶ τῶν παγετωδῶν πεδίων, νὰ προσδένωσιν αὐτὰς ὅπως μὴ παρασυρθῶσιν ὑπὸ τοῦ ἀνέμου, νὰ συσφιγγῶνται ἅπαντες ἐν ἀδελφικῷ συμπλέγματι ἐν τῷ μέσῳ τῆς γιόνου, ὅπως ἀνθίστανται κατὰ τοῦ ψύχους, νὰ ζητῶσιν ἀλλήλους ἐν τῷ σκότει τῆς οὐμίχλης, νὰ κελῶνται ὀνομαστὶ, νὰ ἄπτωνται ἀλλήλων ἐκ φόβου μὴ τις ἀπωλέσθῃ, καὶ ἵνα μεταδίδωσιν ἀμοιβαίως ἑαυτοῖς θάρρος.

Πλὴν ἀλλ' ὅμως δὲν ἠδυνήθησαν νὰ ἀντιξέωσιν ἅπαντες κατὰ τοσοῦτων φοβερῶν δοκιμασιῶν, καὶ πολλοὶ ἀπέθανον. Καὶ αὐτὸς ὁ Barendz, ὅστις ἐπεδιδάσθη ἀσθενῆς, ἠσθάνθη μετ' οὐ πολλὰς ἡμέρας ὅτι τὸ τέλος αὐτοῦ προηγγίζεν, ἐφ' ᾧ καὶ εἰδοποίησε τοὺς συντρόφους του. Ἐν τούτοις δὲν ἔπαυσεν, οὐδ' ἐπὶ μίαν στιγμὴν, διευθύνων τὴν θαλασσοπλοίαν καὶ καταβάλλων πᾶσαν προσπάθειαν, ὅπως συντάμῃ εἰς τὰ δυστυχῆ ἐκεῖνα ὄντα τὸ φοικῶδες ταξίδιον, οὗτινος ἐγίνωσκεν ὅτι δὲν θὰ εἶδη πλέον τὸ τέλος. Ἡ πνοὴ αὐτοῦ ἐσβέσθη καθ' ἣν ὥραν ἐπεσκόπει γεωγραφικὸν χάρτην. Ὁ τεταμένος αὐτοῦ βραχίον κατέπεσε νεκρὸς δεικνύων τὴν μεμακρυσμένην γῆν, ἣ δὲ τελευταία αὐτοῦ λέξις ἦτο ἐνθάρρυνσις καὶ συμβουλή.

Ἐν τῷ ὄρωι τοῦ Ἁγίου Λαυρεντίου συνήντησαν — καὶ ἕκαστος δύναται νὰ φαντασθῇ μετὰ ποίαις χαρᾶς — ρωσικὸν πλοῖον, ὅπερ ἔδωκεν αὐτοῖς τροφὰς, οἶνον καὶ φάρμακον καλούμενον *ochléaria* πρὸς θεραπείαν τῆς στομακῆς, ἐξ ἧς πολλοὶ ναῦται ἔπασχον καὶ διὰ τοῦ φαρμάκου τούτου ἰάθησαν. Παρέπλευσαν τὴν Σιβηρίαν, συνήντησαν καὶ ἄλλα ρωσικὰ πλοῖα, ἅτινα καθίσταντο ὀσμύερα πολυπληθέστερα, καὶ ἐφωδιάσθησαν διὰ προσφάτων τροφῶν, αἵτινες ἀνεζωπύωσαν τὰς δυνάμεις των.

Ἄμα τῇ εἰσόδῳ αὐτῶν εἰς τὴν Λευκὴν θάλασσαν, πυκνοτάτῃ οὐμίχλῃ ἀπεχώρησε τὰς δύο λέμβους. Ἐν τοσοῦτῳ ἀμφότεραι παρέκαμψαν τὸ ἀκρωτήριον *Candnoes*, καὶ, οὐρίου πνέοντος ἀνέμου, διέτρεξαν ἐν διαστήματι τριάκοντα ὥρων ἔκτασιν ἑκατὸν εἴκοσι μιλίων, μεθ' ἣν τὰ πληρώματα συνητήθησαν ἀλαλάζοντα.

Ἄλλ' ἔτι μείζων χαρὰ περιέμενεν αὐτὰ ἐν *Kilduin*, ὅπου εὗρον ἐπιστολὴν τοῦ *van de Rijn* κυβερνήτου τοῦ ἐτέρου πλοίου, τοῦ ἀναχωρήσαντος μετ' αὐτῶν ἐκ τῆς νήσου *Texel*, δι' ἧς ἀνήγγελλε τὴν ἀφίξιν του. Ὀλίγον μετέπειτα ἡ λέμ-

βος καὶ ἡ φορτηγὴς συνήντησαν τὸ πλοῖον εἰς *Kola*. Ἦτον ἡ πρώτη φορὰ, καθ' ἣν οἱ ναυαγοὶ τῆς Νέας Ζέμπλης ἐπανέβλεπον τὴν ἐθνικὴν σημαίαν ἀπὸ τῆς ἀναχωρήσεώς των ἐκ τῆς νήσου τῶν ἄρκτων, καὶ τὴν ἐχαίρετισαν μετὰ φρενητιῶδους χαρᾶς.

Οἱ συνοδοιπόροι τοῦ *van de Rijn* καὶ τοῦ *Barendz* ἐρρίφθησαν εἰς τὰς ἀγκάλας ἀλλήλων, διηγῆθησαν τὰς παρελθούσας περιπετειὰς αὐτῶν, ἔκλαυσαν τοὺς ἀπολεσθέντας φίλους καὶ ἐλπισμένησαν τὰ δεινὰ, ἀὐπέστησαν. Ἀκολουθῶς διηγήθησαν ἅπαντες εἰς Ὀλλανδίαν, ἔθνα ἐθάσαν πᾶσι καὶ ἀβλαβεῖς τὴν 29ῃν Ὀκτωβρίου 1597, ἧτοι τρεῖς μῆνας ἀφ' οὗτο ἐγκατέλειψαν τὴν περιήγησον καλύβην. Τοιαύτῃ ὑπῆρξεν ἡ ἐκβάσις τῆς τελευταίας ἐπιχειρήσεως, ἣν ἀπεπειράθησαν οἱ Ὀλλανδοὶ, ὅπως διανοίξωσι νέαν ὁδὸν εἰς τὸ μετὰ τῶν Ἰνδιῶν ἐμπορίον διὰ τῶν πολικῶν θαλασσῶν.

Μετὰ τρεῖς σχεδὸν αἰῶνας, τῷ 1870, ὁ πλοίαρχος σουηδικοῦ πλοίου ριφθέντος ὑπὸ τῆς τρικυμίας εἰς τὰς ἀκτὰς τῆς Νέας Ζέμπλης, ἀνεῦρε τὸν σκελετὸν πλοίου, καὶ καλύβην περιέχουσαν δύο λέβητας, ἕν ἐκκρομῆς, ἕνα σωλῆνα πυροβόλου, ἕν ξίφος, ἕνα πέλεκυν, ἕνα αὐλὸν, μίαν βίβλον, κιβώτιά τινα πλήρη ἐργαλείων καὶ ῥάκη ἐνδυμάτων σεσηπότων.

Τὰ ἀντικείμενα ταῦτα, ἀναγνωρισθέντα ὑπὸ τῶν Ὀλλανδῶν ὡς ἀνήκοντα εἰς τοὺς ναύτας τοῦ *Barendz* καὶ *Heemskerck*, ἐκομίσθησαν ἐν Ἡράκλῳ εἰς Χάγην, καὶ κατετέθησαν ὡς λείψανα ἰσθᾶ ἐν τῷ ναυτικῷ μουσεῖῳ.

[Ἐκ τοῦ γαλλικοῦ]

ΓΓ.

ΜΕΤΡΙΟΦΡΟΣΥΝΗ ΤΟΥ ΚΟΡΑΗ

Λαμπρὸν δεῖγμα τῆς μετριοφροσύνης τοῦ Κοραῆ ἀναφέρει ὁ κ. Α. Ζ. Μάμουκας ἐν τῷ ὑπ' αὐτοῦ προτασομένῳ προλόγῳ τῆς ἐκδόσεως τῶν μετὰ θάνατον ἔργων τοῦ μεγάλου διδασκάλου. Ἰδοὺ πῶς διηγεῖται τὰ περὶ τούτου:

«Οἱ τῆς πόλεως τῶν Κυδωνιῶν προεστώτες καὶ τοῦ ἐκεῖ Γυμνασίου ἔφοροι, δι' ἐπιστολῆς των ἀπὸ 3 Ἀυγούστου 1814, ἔπεμψαν πρὸς τὸν Κοραῆν, διὰ τοῦ ἐν Σμύρῃ Στεφάνου Ῥάλλη, γροβία 5,000, ἵνα ἀγοράσῃ διὰ τὴν βιβλιοθήκην τοῦ Γυμνασίου των βιβλία καὶ ὄργανα τῆς φυσικῆς ὁσ' αὐτὸς ἠθέλε κρίνῃ χρήσιμα. «Ἐν μόνον ὄργανον, »(ἐπέφερον) προσδιορίζομεν ἡμεῖς, τὸ ὁποῖον ἀναγκαιότατον στοχαζόμεθα καὶ ἐπιθυμοῦμεν »πολλὰ νὰ ἴδωμεν, τὴν εἰκόνα δὴλα δὴ τοῦ Ἄδαμαντίου Κοραῆ. Θέλομεν αὐτὴν διὰ στολισμὸν »τοῦ Γυμνασίου, καὶ διὰ νὰ παρακινώμεθα καὶ »ἡμεῖς καὶ τὰ τέκνα ἡμῶν εἰς τὴν παιδείαν διὰ »τοιούτου μέσου. Ἄν λείψῃ, ὃ μὴ γένοιτο, ἄλλο »ὄργανον ἀποφασιστικὰ δὲν θέλομεν». Πρὸς ταῦτα ὁ Κοραῆς ἀπαντήσας τῇ 28 Ἰανουαρίου τοῦ 1815 ἔτους, ἔγραψεν: «... Ὁ φίλος διδάσκαλλός σας θέλει σᾶς εἰπεῖν τί ἐπραξα καὶ τί μέλ-